

קלט. א. אימתי זמן תרומת הדשן?

- ב. בשר שנתקשה באש ועדיין לא נעשה פחם, האם ניתן לסלקו מעל המזבח או לתרום ממנו 'תרומת הדשן'?
- א. בכל יום תורמים את המזבח בקרות הגבר, או בסמוך לו לפניו או לאחריו. ביום הכיפורים – מחצות (משום חולשת הכהן הקדימו לתרום). ברגלים, שהקרבת מרובים – מאשמורה הראשונה. הכל כפי מדת הצורך שראו חכמים, שמדין תורה כל הלילה כשר לתרומה ומסר הכתוב בידיהם קביעת זמן התרומה (כל הלילה עד הבקר... והרים – תן בקר [נוסף] לבקרו של לילה, להרמה).
ראה פרטים נוספים ביומא כ.

- ב. בשר שנתקשה כעץ, מחצות הלילה דינו כאפר ואפשר לסלקו על גבי התפוח והחוצה. כן היא שיטת רש"י. ונקטו התוס' במסקנתם כדעה זו. ואולם כתבו שעדיין אינו בגדר 'דשן' ולכך אינם כשרים לתרומת הדשן, אך כשר לסלקו החוצה כי כבר נעשית מצוותו.

דף פז

- קמ. א. אברים הקשים כעץ שפקעו מעל המזבח קודם חצות והחזירו לאחר חצות או אחר עמוד השחר – האם ומתי נידונים כ'מעוכלים' לענין שאם יפקעו לא יחזירם ולענין דין מעילה?
- ב. האם לינה מועלת בראשו של מזבח, ומאי נפקא מינה?
- ג. לענין מה כלי שרת מקדשים את הפסולים?
- ד. קרבן שנתקבל דמו על ידי פסולי עבודה ונזרק על המזבח ע"י כשרים – האם אימוריו נקטרים?
- ה. האם אויר מזבח כמזבח, וכן אויר כבש? אלו נפקותות מבוטאות בסוגיא בשאלה זו?
- ו. מהי שאלת 'יש חיבור לעולין או אין חיבור'?
- ז. מהם האופנים האפשריים למחשבת 'חוץ לזמנו' שתפסול בעולת העוף?

- א. מסקנת הסוגיא (כדברי רב יוסף וכפי שאמר רבי חייא בר אבא וכן שנה בר קפרא) היא שחצות הלילה עושה 'עיקול' אף לאברים שאינם על המזבח, הלכך אין חייב להחזירם ואין בהם מעילה. ואם החזיר, הגם שיצאו מידי מעילה מ"מ אסור להנות מהם (לפרש"י מדרבנן וי"מ מדאורייתא. עתוס').
ואם לא החזיר – יתכן שאסור להנות מדרבנן, ויתכן שמותר (עפ"י זבח תודה).
ואולם אברים שמנים אעפ"י שהוקשו שומנם מעכבם מליעשות דשן, ובהם נחלקו רבה ורב חסדא (כפירוש אביי) מהו הזמן שעושה 'עיקול' – האם חצות לילה שני (רבה). ובין אם עלו על המזבח קודם עלות השחר או אחרי כן, או עמוד השחר של אותו יום, ואם החזירו על גבי המזבח רק לאחר עלות השחר, שוב אינם מעוכלים לעולם עד שיעשו דשן (רב חסדא).
הרמב"ם השמיט דין שמנים (וע' קרן אורה).

- ב. לדברי רבה, אין לינה מועלת בראשו של מזבח, הלכך אברים [שלא נתעכלו] שהיו בעלות השחר על המזבח אינם כשאר פסולים שאם ירדו לא יעלו, אלא כשרים הם ויעלו. ורבה אמר: לא יעלו. ואולם כל עוד הגם על המזבח – ודאי לא ירדו לדברי הכל.
הלכה כרבה דבתרא הוא (רמב"ם; לקוטי הלכות).

ג. כלי שרת מקדשים את הפסולין כדרך שהמזבח מקדש, לענין חלות קדושת הגוף עליהם ששוב לא יהא להם פדיון.

נסתפק ריש לקיש שמא מקדשים אף לענין שיעלו על המזבח ליקרב לכתחילה. במנחות (ז.) אמרו שרבי יוחנן אמר לו שאין מקדשים לענין זה. ואולם מפרש"י נראה שדעת רבי יוחנן כאן שמקדשים ליקרב. וכן נראה מהרמב"ם (וע' ברכת הובח וחק נתן). ודעת התוס' שאינו קדוש ליקרב (וע' בתוס' לעיל כו סע"ב ובכריתות כד:).

ד. דם שנתקבל ע"י פסולים ונזרק ע"י כשרים; לפרש"י, בתחילה פשט ר' יוחנן (ושמא סתמא דגמרא היא. ואו ל"ק מסוגיא דמנחות) שכשר לכתחילה להעלות האמורים להקטרה. וריש לקיש דחה. ולרבנו תם, למסקנא אינו מעלה את האימורים לכתחילה. וכן נראה מהרמב"ם. רק לענין הדם משמע ברמב"ם שזורקו לכתחילה, כפרש"י, אך לא כלפי האימורים (עפ"י זבח תודה).

ה. נסתפקו בגמרא האם אויר מזבח כמזבח, וכן אויר הכבש. והסיק רב אשי שאדם העומד על המזבח או הכבש, ודברים בידו – ודאי נחשבים כמונחים על המזבח עצמו. ורק אם תלויים בקנה באויר המזבח / הכבש – יש להסתפק.

נפקא מינה לפסולים הנמצאים באויר המזבח – האם המזבח מקדשם אם לאו. כמו כן אברים פסולים וכדו' הנתונים על הכבש – אסור להגביהם כדי להעלותם על המזבח, אלא גוררן עליו; – נפקותא נוספות; אם אויר מזבח כמזבח, אין מחשבת 'חוץ לזמנו' פוסלת בעולת העוף אלא אם חשב להורידו מעל המזבח ולהקטירו חוץ לזמנו, אבל לא חשב להורידו – הלא בת הקטרה היא למחר שהרי היא באויר המזבח, נמצא שאין כאן מחשבת פסול; –

[מבואר בגמרא שאילו היה הדין שאויר מזבח לאו כמזבח גם באופן שאדם על גבי המזבח מחזיק דבר באויר, חטאת העוף שנפסלה לאחר מליקה והיא בראשו של מזבח, וכן שאר פסולי בהמה לאחר שחיטה – לא היה אפשר לתת מדמן על המזבח – שהרי כשמוזה או זורק מן הדם חייב להגביהו באויר, ושוב אסור לו ליתנו, כאילו ירד מן המזבח. אך כאמור הסיק רב אשי שבאופן זה ודאי נחשב כמזבח].

א. הספק לא נפשט בגמרא. ויש סוברים שלהלכה נפשט הדבר ממקומות אחרים שאויר מזבח כמזבח (ר"י קורקוס בדעת הרמב"ם פסוה"מ ג, יב, ע"ש בכסף משנה. וע' לעיל כה לענין אויר כלי, שיש חילוק לדינא בין אויר שסופו לנוח שם לשאין סופו לנוח).

ב. הסובב מקדש את מה שעליו כראש המזבח, ואויר הסובב דינו כאויר המזבח (עפ"י תד"ה אויר. ולענין היסוד נחלקו הדעות האם מקדש כמזבח אם לאו).

ג. גם אם אויר מזבח לאו כמזבח, לא גרע מאויר העזרה שדינו כעזרה [לענין כמה דברים], כדלעיל כו (ע' משנה למלך שגגות יא, ד).

ד. דבר הנתון בתוך כלי על המזבח, מבואר בתוס' שאין זה בגדר 'אויר מזבח', שהכלי חוצץ. ואולם כלי שרת אפשר שמפני קדושתו אינו חוצץ.

ו. שאלת חיבור לעולין; דבר העולה על המזבח שמקצתו באויר ומקצתו מונח על המזבח – האם נידון כיהידה אחת ודינו נקבע לפי רובו. או נידון כמפורד וכל החלק שבאויר לא קידשו המזבח. ונפ"מ לגרור פסולים מן הכבש למזבח, והלא אויר מפסיק בין כבש למזבח; לפי הצד האחרון הרי הם כירודים בשל האויר המפסיק שביניהם, ולפי הצד הראשון שפיר דמי. למסקנא נשאר הדבר בספק (כן כתב בובה תודה. וכ"מ בכריתות יד. עפ"י תוס' שם ד"ה תפשוט).

- ז. כאמור, אם נוקטים אויר מזבח כמזבח דמי [וכן מסקנת הסוגיא באדם המחזיק בידו, כנ"ל] – אי אתה מוצא מחשבת חוץ לזמנו בעולת העוף אלא כשחישב להורידו ולהעלותו שוב לאחר הזמן, ולדעת האומר אין לינה מועלת בראשו של מזבח, אין פסול אלא כשחושב שבשעת עלות השחר יהא חוץ למזבח, אבל בלא"ה הרי לעולם הוא בר הקטרה, ואין זו מחשבה הפוסלת.
- א. כשם שאין 'פיגול' לענין חיוב כרת לאוכלו, אינו אלא באופנים המסוימים, כך הפסול אינו חל אלא באופנים האמורים (עפ"י מנחת חינוך קמד, 1).
- ב. חישב על אכילת אש הדין למחר – בכל אופן הרי זה פיגול (מנחת חינוך קמד, 1).

דף פח

- קמא. א. אלו תנאים נצרכים לקידוש כלי שרת את תכולתם?
 ב. האם כלי לח מקדשים את היבש, ומידות היבש את הלח?
 ג. כלי קדש שניקבו או נפגמו, מה יעשה בהם?
 ד. האם המנחות והנסכים והביכורים כשרים לבוא מן המדומע, מן הערלה ומן הכלאים?
- א. כלי שרת מקדשים את מה שבתוכם כשהם שלמים. ואפילו ניקבו, אם עושים בהם מעין מלאכתם כשהיו בשלמותם.
 ואין מקדשים אלא בקודש – בעזרה.
 יש אומרים שאף בחוץ מקדשים ליפסל אך לא ליקרב (ע' שטמ"ק ג).
- ודוקא כשנמצא בהם שיעור הראוי ולא כשחסר. אך אם דעתו להוסיף כשיעור הראוי – ראשון ראשון שנכנס לתוכם מתקדש.
 ואין מקדשים אלא בתוכם. בירוצי מדות – מחלוקת.
- א. פירש הר' חיים (בתוס'), אין מקדשים אלא במקום קיבולם הרגיל ולא בחקק שבמושב וכו'.
- ב. כתב הרמב"ם בפירושו המשנה שאין הכלי מקדש אלא את הראוי לאותו הכלי או לאותו מקום. וכן הוא בתורת כהנים. (וע' זבח תודה; שבט הלוי ח"ו סו"י צג).
- ב. במשנה שנינו שאין כלי לח מקדשים את היבש, וכן להפך – מדות היבש את הלח.
 (סולת בלולה בשמן, האם היא בכלל 'יבש' – כתב בספר שפת אמת (מנחות ח) שתלוי הדבר בשני תירוצי הגמרא).
- ואמרו (ללשון אחת) בשם רב או רב אסי, שאמנם אין מקדשים ליקרב אבל מקדשים אותם להיפסל ביציאה או במגע טבול יום.
 אמר שמואל: מזרקות (המשמשים לזריקת הדם) מקדשים את היבש, כיון שראויים לנתינת סולת (מזרק אחד כסף... שניהם מלאים סלת...). ומה ששנינו כלי לח אין מקדשים את היבש – במדות הלח, הין וחצי הין וכו' שלא נמשחו אלא למדידה, לפיכך אינם מקדשים אלא ע"י מדידה.
- ג. כלי קדש שנפגמו או ניקבו – אין מתקנים אותם בהתכת הפגימה או במילוי אבר. וכן סכין שנפגמה (פגימה גדולה. רש"י) – אין משחזים אותה. נשמטה (מקתה) – אין מחזירים אותה, שאין עניות במקום עשירות.
 א. הוא הדין לשאר קלקולים הניכרים (עפ"י אחרונים).